

01 2022

Bulletin o aktuálních (nejen) právních otázkách | www.schoenherr.eu

Dopad rostoucích cen stavebního materiálu na cenu díla

Mgr. Otakar Fiala, LL.M.,
advokát, e-mail: o.fiala@schoenherr.eu

Nárůst cen stavebních materiálů a dalších vstupů, který nastal kvůli pandemii covidu-19, válce na Ukrajině a inflaci, je ve stavebnictví aktuálním tématem. Cílem tohoto článku je popsat, jaké důsledky může růst cen stavebního materiálu mít na cenu díla.

Riziko nese zhotovitel

Úprava smlouvy o dílo v občanském zákoníku¹ (dále též jen „OZ“) je založená na principu, že rizika spojená s prováděním díla nese zhotovitel. Zhotovitel je povinen provést dílo za cenu sjednanou ve smlouvě.

Je-li ve smlouvě cena díla ujednaná pevnou částkou nebo odkazem na rozpočet, který tvoří součást smlouvy, nemůže zhotovitel žádat změnu ceny proto, že si dílo vyžádalo jiné náklady nebo jiné úsilí, než předpokládal.² Pokud bylo dílo zadáno podle rozpočtu, nemůže zhotovitel požadovat zvýšení ceny díla ani tehdy, když rozsah nebo nákladnost práce způsobí překročení rozpočtu.³

Jinak je to v případě, kdy byla cena díla ve smlouvě určena dle rozpočtu daného s výhradou, že rozpočet je nezávazný nebo zhotovitel nezaručuje jeho úplnost, případně byla cena díla stanovena odhadem.⁴ Taková cenová ujednání se však v praxi moc neobjevují. V prvním případě má objednatel právo od smlouvy odstoupit, pokud zhotovitel požaduje zvýšení o více než 10 % ceny dle rozpočtu. V druhém případě může od smlouvy odstoupit, pokud mu zhotovitel oznámí, že cenu určenou odhadem bude třeba podstatně překročit, přičemž za podstatné překročení považuje judikatura navýšení o 10 až 20 %.

Změna okolností

Občanský zákoník umožňuje zhotoviteli, aby se obrátil na soud a požadoval zvýšení ceny za dílo, nastane-li zcela mimořádná, nepředvídatelná okolnost, která dokončení díla podstatně ztěžuje. Soud může podle své úvahy rozhodnout o spravedlivém zvýšení ceny za dílo anebo o zrušení smlouvy.⁵ Tato možnost však zůstává zhotoviteli zapovězena, pokud na sebe smluvně převzal nebezpečí změny okolností.

Aby se zhotovitel úspěšně domohl zvýšení ceny díla, musel by objednatel zažalovat a následně v řízení před soudem prokázat, že nastala okolnost, která je (i) zcela mimořádná, (ii) nepředvídatelná a (iii) podstatně ztěžuje dokončení díla, přičemž všechny tři podmínky musí být splněny současně. Dramatický nárůst cen stavebních materiálů lze za zcela mimořádnou okolnost považovat. U smluv uzavřených poté, co nárůst ceny materiálů již nastal, se však nebude jednat o okolnost nepředvídatelnou. U třetí podmínky bude záležet na výkladu soudů, zda pod pojem *podstatné ztížení díla* zahrnou také výrazný nárůst cen stavebních materiálů.

Otázkou je, zda by se zhotovitel mohl dožadovat navýšení ceny díla tím, že by

pokračuje na straně 2

Z obsahu...

Využívání digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností

4

Jaké notářské listiny je možné nově sepsat on-line, aniž by byla nutná osobní schůzka s notářem? A jaké další kroky v trendu elektronizace přináší vládní návrh zákona týkající se využívání digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností a fungování veřejných rejstříků?

Telemedicina a elektronizace českého zdravotnictví

6

Pandemie koronaviru odhalila v českém zdravotnictví legislativní nedostatky a ukázala, že je potřeba tradiční systémy přizpůsobit tak, aby bylo možné i v takových situacích efektivně reagovat. Pomohla tak u nás do určité míry urychlit digitalizaci zdravotnictví, která až donedávna poněkud stagnovala.

U nově uzavíraných smluv nebude možné považovat další nárůst cen stavebního materiálu za nepředvídatelnou okolnost.

Cena díla
V současné turbulentní době je nezbytné věnovat ve smlouvě patřičnou pozornost stanovení ceny díla a její případné úpravě.

Dopad rostoucích cen stavebního materiálu na cenu díla

Mgr. Otakar Fiala, LL.M., advokát, e-mail: o.fiala@schoenherreu

pokračuje ze strany 1

se odvolával na obecnou úpravu tzv. *hardshipu*, tj. ustanovení o podstatné změně okolností dle § 1764 až 1766 OZ. Pokud nastane podstatná změna okolností, může se dotčená strana domáhat toho, aby se obnovila jednání o smlouvě. Pokud se strany nedohodnou, může soud na návrh dotčené strany závazek změnit či zrušit. Domnívám se však, že tato obecná úprava nebude na stavební zakázky použitelná, neboť občanský zákoník stanoví u smlouvy o dílo zvláštní úpravu (*lex specialis*).

Cenová doložka

Ceny stavebních materiálů nekopírují míru inflace. Cena materiálu se může oproti situaci při uzavření smlouvy nejen zvýšit, ale i snížit. Jak pro zhotovitele, tak pro objednatele tedy může být vhodné zapracovat do smlouvy cenovou doložku.

V první řadě je nutné zvolit vhodný index, na jehož základě se bude cena

díla, popř. příslušné části ceny, upravovat. V úvahu přichází Index cen stavebních prací, stavebních děl a nákladů stavební výroby, který čtvrtletně zveřejňuje Český statistický úřad (ČSÚ). Jako méně vhodné (avšak nikoli vyloučené) se jeví použití obecné údaje o míře inflace zveřejňované ČSÚ, které se zakládají na vývoji meziročního indexu spotřebitelských cen a aktualizují se každý měsíc. Pro podrobněji členěné položky lze použít ceníky stavebních prací a materiálů, jako je cenová soustava ÚRS nebo cenová soustava RTS. V úvahu přichází také to, že by se ceny materiálu vázaly na ceny konkrétního výrobce nebo na průměr cen několika konkrétních výrobců.

Ve smlouvě je třeba stanovit, zda se cenová doložka vztahuje na celou cenu díla, nebo jen na jednotlivé položky, např. klíčové materiály. Úprava ve smlouvě musí být dostatečně určitá. Pokud se má cenová výhrada vztahovat jen na cenu materiálu, neměla by

příslušná položka ceny zahrnovat také cenu práce.

Objednatel zpravidla bude požadovat, aby se pro uplatnění cenové doložky stanovily určité limity. Může se jednat o minimální limit nárůstu ceny ve sledovaném období potřebný k tomu, aby se cenová doložka aktivovala, popř. o maximální přípustný limit pro zvýšení ceny díla.

Závěr

V současné turbulentní situaci na stavebním trhu je třeba věnovat náležitou pozornost sjednání ceny díla a jejím případným úpravám. Zákonná úprava tzv. *hardshipu* nebude zřejmě na nově uzavírané smlouvy o dílo použitelná, neboť nárůst cen stavebního materiálu již není nepředvídatelnou okolností. Zhotovitelé nadto nebudou ochotni přebírat na sebe nebezpečí změny okolností. Východiskem může být sjednání cenové doložky, která bude spravedlivě vyvažovat zájmy obou stran.

Jak pro zhotovitele, tak pro objednatele tedy může být vhodné zapracovat do smlouvy cenovou doložku.

Směrnice AIFMD II a její předpokládané dopady na obhospodařovatele alternativních investičních fondů

Mgr. Matěj Šarapatka, LL.M., advokát, e-mail: m.sarapatka@schoenherr.eu

Evropská komise předložila 25. listopadu 2021 dlouho očekávaný pozměňovací návrh směrnice o správcích alternativních investičních fondů (dále jen „směrnice AIFMD“), označovaný jako AIFMD II (dále jen „AIFMD II“). AIFMD II je součástí balíčku představeného akčním plánem z roku 2020 pro vytvoření jednotného trhu EU pro kapitál prostřednictvím tzv. unie kapitálových trhů. V současné době probíhá intenzivní debata na půdě Evropského parlamentu o tom, jakou by měl mít AIFMD II konečnou podobu, přičemž posledním přírůstkem je pozměňovací návrh z 16. května 2022.

V tomto článku vysvětlíme, jaké změny čekají v nadcházejících letech správce alternativních investičních fondů (alternativní investiční fondy dále jen „AIF“ a jejich správci dále jen „správci AIF“).

Přehled změn

1. Nové doplňkové služby a činnosti

AIFMD II rozšiřuje existující doplňkové služby, které mohou správci AIF vykonávat. Konkrétně půjde o:

- poskytování úvěrů, a to i na přeshraniční bázi;
- správu benchmarků;
- obsahu sekuritizačních SPV; a
- správu úvěrů dle směrnice o správcích úvěru a obchodnicích s úvěry.

2. Fondy poskytující úvěry

Na správce AIF z EU, kteří spravují fondy poskytující úvěry, se budou nyní vztahovat nové požadavky a povinnosti:

- zavedení účinných postupů a procesů pro poskytování úvěrů s ročním přezkumem;
- půjčky poskytnuté AIF jednomu dlužníkovi nesmí přesáhnout 20 % kapitálu AIF, pokud je dlužníkem finanční podnik, jiný AIF nebo UCITS fond;
- AIF nesmí poskytnout úvěr svému správci nebo zaměstnancům správce, svému depozitáři ani svému zástupci;
- AIF má povinnost držet minimálně 5 % pomyslné hodnoty úvěrů s výjimkou úvěrů pořízených na sekundárním trhu; a
- AIF poskytující úvěry ve značném rozsahu (60 % a více čisté hodnoty aktiv AIF) musí mít formu uzavřeného fondu.

3. Pravidla pro delegaci činností správce AIF

Příslušné dohledové orgány členských států EU budou povinně každý rok před-

kládat ESMA oznámení o pověření, pokud správce AIF pověří subjekty usazené ve třetích zemích „větší částí úkolů v oblasti správy portfolia nebo řízení rizik alternativního investičního fondu, než si ponechá on sám“. AIFMD II dále rozšiřuje i povinnosti ve vztahu k pověřování na všechny činnosti uvedené v příloze I směrnice AIFMD, a to včetně vedlejších funkcí. Po posledním pozměňovacím návrhu nicméně není jasné, zda tyto povinnosti v AIFMD II skutečně zůstanou.

Změny představené v AIFMD II též rozšiřují povinnosti správců AIF podávat informace vnitrostátním orgánům dohledu o opatřeních, která se týkají pověřování jiného v průběhu licenčního řízení.

4. Požadavek na substanci

AIFMD II zavádí požadavek na regulatorní přítomnost na území EU, která spočívá v tom, že správce AIF z EU musí mít alespoň dvě vedoucí fyzické osoby s bydlištěm na území EU s nezbytnými znalostmi a zkušenostmi pro výkon přidělené funkce. Tyto osoby musí být zaměstnané na plný úvazek, případně mohou se správcem spolupracovat na jiném smluvním základě, ale v každém případě v rozsahu plného úvazku. Přestože podobný režim není v České republice neznámý, možnou změnou může být to, jak detailní informace bude o vedoucích osobách ČNB vyžadovat.

5. Nástroje řízení likvidity

Správci obhospodařující otevřené AIF budou mít za určitých okolností přístup k nezbytným nástrojům pro řízení rizika likvidity (dále jen „LMT“). Vedle možnosti pozastavit odkup podílových listů či investičních akcií budou správci AIF povinni zvolit alespoň jeden další LMT ze seznamu uvedeného v nové příloze AIFMD II.

6. Regulatorní reporting

Navrhují se i změny režimu regulatorního reportingu, které budou vyžadovat, aby správci AIF podávali zprávy o „tržích, na kterých obchodují“ namísto původní užší kategorie „hlavních“ trhů. Tato změna pravděpodobně povede k detailnějším a rozsáhlejší reportingovým povinnostem.

7. Depozitáři

AIFMD II rozvolňuje povinnost AIF mít depozitáře ve svém domovském státě. Depozitáři z jiného státu EU však budou muset spolupracovat jak se svým vnitrostátním orgánem dohledu, tak i s orgánem dohledu AIF. Bude-li jmenován depozitář ze země mimo EHP, budou kritéria pro takové jmenování změněna tak, aby byli vyloučeni depozitáři z jurisdikcí, které jsou podle směrnice EU proti praní špinavých peněz označeny za vysoce rizikové nebo jsou uvedeny na seznamu EU nespupracujících daňových jurisdikcí.

Nový nástroj nebo břímě?

Pozměňovací návrh směrnice sice přináší několik vítaných změn, ale i nezanedbatelné rozšíření povinností správců alternativních investičních fondů, o jejichž účelnosti lze polemizovat.

8. *Zpřístupňování informací investorům*
Směrnice AIFMD II rozšiřuje množství informací poskytovaných investorům. Konkrétně se jedná o povinnost:

- zveřejňovat podrobnosti o poplatcích a platbách, které hradí správce AIF; a
- zveřejňovat informace o možnosti a podmínkách využití jakéhokoli LMT u otevřených fondů.

Dále se navrhuje změny v pravidelných zprávách pro investory, které by měly nově zahrnovat i:

- skladbu poskytnutých úvěrů v portfoliu AIF;
- podrobnosti o všech přímých a nepřímých poplatcích a platbách, které byly účtovány nebo alokovány AIF;
- podrobnosti o mateřské společnosti, dceřiné společnosti nebo SPV, které v souvislosti s investicemi AIF založil správce AIF, jeho zaměstnanci nebo jeho přímo či nepřímo spojené společnosti.

9. Vnitrostátní režim neveřejného nabízení

Mimounijní správci AIF nebudou moci nabízet AIF v EU podle vnitrostátního režimu neveřejného nabízení, pokud se správce AIF a/nebo AIF nachází v jurisdikci, která je vysoce riziková ve smyslu směrnice EU o boji proti praní peněz a/nebo je uvedena na seznamu EU nespupracujících daňových jurisdikcí. Obdobné změny se navrhuje i pro nabízení mimounijních AIF spravovaných unijními správci.

Závěr

Přestože změny představené AIFMD II nemají příliš revoluční charakter, jsme toho názoru, že celkově pro správce AIF přináší spíše negativa než pozitiva. Nemůžeme se ubránit dojmu, že naprostá většina změn pouze zvětšuje administrativní břímě, aniž by správcům AIF, ale i samotným orgánům dohledu poskytla odpovídající prospěch.

V době uzávěrky tohoto článku je návrh v připomínkovém řízení v Evropském parlamentu a Radě EU. Poslední pozměňovací návrh byl představen 16. května 2022 a lze očekávat, že AIFMD II ještě určitých změn dozná.

Až AIFMD II vstoupí v platnost, budou mít členské státy 24 měsíců na její implementaci do vnitrostátních právních řádů. K účinnosti změn v České republice tedy dojde až v roce 2024/2025.

Notářské zápisy nově i on-line

Mgr. Rudolf Bicek, Ph.D., advokát, e-mail: r.bicek@schoenherreu

Mgr. Michal Jendželovský, advokát, e-mail: mi.jendzelovsky@schoenherreu

V září 2021 nabyla účinnosti dlouho očekávaná novela notářského řádu, díky níž se bude notářská činnost výrazně digitalizovat. Nyní je tak možné například založit obchodní společnost nebo provádět korporátní změny odkudkoli, aniž by byla nutná osobní schůzka s notářem.

Které notářské listiny je možné sepsat on-line?

Nově je možné sepsat notářské zápisy v elektronické podobě on-line (tzn. bez fyzické přítomnosti účastníků) ve většině korporátních věcí. Typicky se jedná o notářské zápisy o rozhodnutí orgánu právnické osoby, dále notářské zápisy o osvědčení pro zápis do veřejných rejstříků, ale například i notářské zápisy pro účely založení společnosti s ručením omezeným či jiné obchodní korporace.

Naopak on-line není možné sepsat notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti ani kupní či darovací smlouvu na nemovitost, případně zástavní smlouvu ve formě notářského zápisu. S on-line možností se prozatím nepočítá ani v dědických a rodinných věcech, kde se osobní kontakt notáře s účastníky bere jako nezastupitelný.

Jak jednání on-line probíhá v praxi?

Schůzka s notářem probíhá prostřednictvím videokonference, a to ve virtuálním prostoru označovaném jako on-line „jednačka“. Aby se mohli účastníci přihlásit, notář jim obvykle zašle e-mailem link, prostřednictvím kterého se do videokonference přihlásí.

Pro přihlášení mohou využít buďto (i) bankovní identitu, která nově funguje jako „digitální občanka“ a aktuálně ji umožňuje využívat většina bank v České republice, (ii) e-identitu, tzn. kvalifikované systémy elektronické identifikace, které provozují soukromé subjekty (například služba MojeID nebo certifikát a čipová karta od I.CA), anebo (iii) eObčanku s čipem, kterou je však potřeba načíst prostřednictvím čtečky čipových karet.

Po přihlášení do videokonference probíhá on-line jednání velmi podobně jako osobní jednání – tzn. notář nejdříve ověří prostřednictvím videa a fotografií, které jsou nahrané v systému, totožnost přihlášených osob, a následně provede konkrétní jednání, které se zaznamená formou notářského zápisu. Ve virtuální jednací místnosti (videokonferenci) je zároveň možné si vzájemně vyměňovat dokumenty, konzultovat jejich obsah a podepisovat je. Jednání může probíhat jak v češtině, tak v cizím jazyce.

Vzhledem k tomu, že jednání probíhá pouze virtuálně, nikdo samozřejmě nepodepisuje notářský zápis vlastnoručně. Jako náhrada slouží uznávaný elektronický podpis podle zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce.

Jak si jednoduše založit společnost on-line?

Jednou z nejdůležitějších novinek notářské digitalizace je to, že je možné založit

obchodní společnost on-line, což může ušetřit jak čas, tak finance. Veškeré dokumenty potřebné pro založení lze podepsat on-line, případně je nahrát v rámci virtuální jednací místnosti elektronicky – v takovém případě je však potřeba, aby dokumenty byly nahrány s připojenou doložkou o provedené elektronické konverzi.

Poté, co notář sepiše notářský zápis, může společnost rovnou zapsat do obchodního rejstříku. Uhradit poplatky je možné elektronicky prostřednictvím elektronické platební brány, a to buďto platební kartou, nebo prostřednictvím předvyplněného platebního příkazu v internetbankingu.

Rychlost celého procesu prozatím komplikuje pouze skutečnost, že ohlášení živností zatím provést on-line nejde. Pokud však společnost nepotřebuje živnost a vystačí si s předmětem činnosti „správa vlastního majetku“ nebo „pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor“, lze společnost založit a zapsat do obchodního rejstříku prakticky v rámci jednoho dne.

Co je pro jednání on-line potřeba?

Pro možnost podepisovat notářské zápisy online je potřeba (i) mít bankovní identitu podporovanou bankou, elektronický občanský průkaz s čipem (společně s čtečkou) či jiný prostředek pro elektronickou identifikaci v úrovni „vysoká“, (ii) počítač s operačním systémem Windows 10 nebo vyšším, (iii) kameru napojenou na počítač a (iv) vydaný kvalifikovaný certifikát na jméno společníka (s povolenou podporou SHA).

Závěr

Digitalizaci notářské činnosti považujeme za pozitivní trend, který může společností a podnikatelům značně zjednodušit a zefektivnit jejich činnost a zároveň ušetřit náklady. Domníváme se, že on-line jednání s notářem mohou být velmi přínosná i pro společnosti, jejichž management či společníci se nachází mimo Českou republiku. Náš zkušený korporátní tým vám ochotně poradí, jak pro vaši společnost tuto možnost co nejefektivněji nastavit a využít.

Sepsat notářský zápis on-line z pohodlí vlastní kanceláře je nově možné ve většině korporátních věcí.

On-line „jednačka“

V rámci zabezpečené videokonference je možné konzultovat, sdílet i podepisovat potřebné dokumenty.

Nová evidence vyloučených osob

Neveřejný rejstřík by měl co nejvíce navazovat na existující informační systémy. Obdobnou evidenci zřídí i další země EU.

Novinky v korporátním právu

JUDr. Eva Purgerová, Ph.D., advokátka, e-mail: e.purgerova@schoenherreu

Vládní návrh zákona, který se týká využívání digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností a fungování veřejných rejstříků, byl dne 2. února 2022 předložen Poslanecké sněmovně. Účelem zákona je začlenit do českého práva směrnici Evropské unie o digitalizaci, pokud jde o využívání digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností. I když je návrh na počátku legislativního procesu, účinnosti by měl nabýt již 1. července 2022.

Tato novela pokračuje v trendu elektronizace a zjednodušování korporátních kroků a navazuje na novelu notářského řádu, která umožnila mimo jiné založit společnost bez toho, že by musel zakladatel být fyzicky přítomen u notáře.

Překážky výkonu funkce

Novela nově definuje překážky výkonu funkce členů voleného orgánu přímo v zákoně o obchodních korporacích a opouští odkaz na živnostenský zákon. Je tomu tak zejména proto, že obchodní korporace nemusí lidé zakládat pouze za účelem živnostenského podnikání, ale také za účelem neživnostenského podnikání nebo ke správě vlastního majetku či pro dobročinné účely. Druhým důvodem je to, že směrnice o digitalizaci vznáší požadavek, aby vznikla evidence osob, u nichž je dána překážka výkonu funkce. Proto novela definuje překážky takto:

a. zákaz vykonávat funkci člena řídicího, kontrolního nebo správního orgánu právnické osoby uložený rozhodnutím orgánu veřejné moci České republiky, jiného členského státu Evropské unie nebo státu Evropského hospodář-

ského prostoru, anebo rozhodnutím mezinárodní organizace, jakož i takto uložený zákaz vykonávat činnost související s podnikáním v oblasti podnikání nebo oboru činnosti, který odpovídá předmětu podnikání nebo činnosti obchodní korporace;

- b. zákaz vykonávat funkci člena řídicího, kontrolního nebo správního orgánu právnické osoby uložený rozhodnutím orgánu veřejné moci jiného státu z důvodů obdobných důvodům pro jeho uložení v České republice, jakož i takový zákaz vykonávat činnost související s podnikáním v oblasti podnikání nebo oboru činnosti, který odpovídá předmětu podnikání nebo činnosti obchodní korporace;
- c. odsouzení, ledaže se na osobu hledí, jako by nebyla odsouzena, za trestný čin (např. zpronevěra, podvod, legalizace výnosů z trestné činnosti, lichva, porušení povinnosti při správě cizího majetku, porušení povinnosti v insolvenčním řízení, pletichy v insolvenčním řízení);
- d. rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek osoby vydané v České republice nebo obdobné rozhodnutí

orgánu veřejné moci jiného státu, a to do okamžiku zrušení konkursu.

Pro budoucího člena voleného orgánu obchodní korporace platí informační povinnost. To znamená, že musí předem zakladatele nebo obchodní korporaci informovat, 1. zda je, či není způsobilý k výkonu funkce, 2. zda existují skutečnosti, které by důvodně mohly vést ke vzniku překážky výkonu funkce, a 3. zda ohledně jeho majetku nebo majetku právnické osoby, v níž působí nebo působil v posledních třech letech jako člen voleného orgánu, bylo vedeno insolvenční řízení nebo obdobné řízení v zahraničí.

Pokud se člen voleného orgánu obchodní korporace dozví o překážce, která nastala během výkonu jeho funkce, musí o tom bezodkladně informovat obchodní korporaci.

Pokud jde o rejstříkové řízení, dotýčná osoba musí to, že nemá překážky výkonu funkce, doložit čestným prohlášením. Ve vztahu k rozhodnutím orgánů veřejné moci České republiky budou rejstříkový soud či notář povinni zkoumat, že nejsou překážky výkonu funkce, tím, že nahlédnou do nově zřizované evidence vyloučených osob.

Evidence vyloučených osob

Navrhuje se zřídit evidence vyloučených osob, jejímž správcem má být ministerstvo spravedlnosti. Evidence má být neveřejná a přístup do ní mají mít pouze soudy, notáři a jiné orgány členských států EU. Obdobnou evidenci zřídí i ostatní státy EU. Evidence by měla v co největší míře navazovat na již existující informační systémy, a měla by tedy být propojená s rejstříkem trestů, s evidencí přestupků a s insolvenčním rejstříkem. Každá osoba bude moci požádat o poskytnutí informace, zda jsou o ní v evidenci údaje vedeny nebo zda byly o ní vedeny v minulosti.

Další změny

Má dojít k rozpojení procesu založení a vzniku společnosti, kdy nově nebude třeba získat živnostenské oprávnění před zápisem do obchodního rejstříku. Pokud však nově vzniklá společnost nezíská živnostenské oprávnění do jednoho roku, může ji soud zrušit. Dále nebude třeba přikládat k žádosti o vydání živnostenského oprávnění doklad prokazující právní důvod užívání prostor, pokud již tento doklad byl předložen pro zápis do obchodního rejstříku.

Telemedicína a elektronizace českého zdravotnictví

Mgr. Libuše Dočekalová, advokátka, e-mail: l.docekalova@schoenherr.eu

V posledních letech se v EU prosazují výrazné snahy o elektronizaci a digitalizaci zdravotnictví. Ve spoustě členských států již roky fungují zavedené systémy digitální zdravotní péče na základě speciálních zákonů, které komplexně upravují celou oblast digitální medicíny; v České republice ale vývoj až donedávna poněkud stagnoval. Pandemie koronaviru však ve zdravotnictví odhalila legislativní nedostatky a ukázala, že je potřeba tradiční systémy přizpůsobit tak, aby bylo možné i v takových situacích efektivně reagovat. Pandemie do určité míry pomohla urychlit digitalizaci zdravotnictví i u nás.

Oživilo se mimo jiné i téma tzv. telemedicíny, již se rozumí používání informačních a komunikačních technologií pro poskytování zdravotních služeb na dálku. Telemedicína představuje jeden ze stavebních kamenů digitalizace ve zdravotnictví (eHealth). Základem telemedicíny jsou moderní technologie, které umožňují na dálku zajistit kompletní péči o pacienta, tedy poskytnout lékařskou konzultaci, stanovit diagnózu, určit vhodnou léčbu a předepsat potřebná léčiva či vystavit neschopenku. Výhody telemedicíny tkví nejen v tom, že se omezí kontakt s potenciálně infekčními pacienty, ale i ve vysoké flexibilitě nebo místní a časové dostupnosti.

Novela zákona o zdravotních službách

Až do konce minulého roku bylo poskytování zdravotní péče podle zákona o zdravotních službách vázáno na určitý prostor (zpravidla zdravotnické zařízení). Poskytování lékařských konzultací na dálku nebylo ale výslovně zakázáno a podle mnohých odborných názorů tak ani nebylo bez dalšího protiprávní. Jednalo se tedy spíše o jakousi „šedou zónu“ zdravotnictví, které se však poskytovatelé zdravotních služeb snažili pokud možno vyhnout. To se nyní změnilo přijetím novely zákona o zdravotních službách, jež vstoupila v účinnost 1. ledna letošního roku.

Zákon nyní výslovně zakotvuje, že konzultační služby mimo zdravotnické zařízení lze poskytovat prostřednictvím dálkového přístupu nebo ve vlastním sociálním prostředí pacienta, popřípadě v jiném místě, kde se aktuálně vyskytuje. Nicméně zákon nestanovuje žádná další konkrétní pravidla poskytování takových služeb ani organizační a technické podmínky či úpravu odpovědnosti poskytovatelů. Novela však alespoň přinesla průlom v tom, že výslovně povoluje telemedicínu.

Zákon o elektronizaci zdravotnictví

Aby se ucelila právní úprava nových technologií v oblasti elektronizace zdravotnictví, vstoupila v únoru letošního roku v účinnost část zcela nového zákona o elektronizaci zdravotnictví, která přináší základní právní rámec.

Zákon upravuje elektronické zdravotnictví za použití telekomunikačních a informačních technologií a stanovuje práva a povinnosti pacientů, zdravotníků nebo pojišťoven v jeho rámci. Nová právní úprava také klade důraz na ochranu osobních údajů a jejich technické zabezpečení, neboť stanovuje i podmínky pro bezpečné sdílení

dat. Přijetí zákona je tak důležitým krokem k vývoji telemedicíny a k modernizaci a digitalizaci českého zdravotnictví obecně.

Další kroky k elektronizaci českého zdravotnictví

V České republice jako hlavní nástroj elektronizace zdravotnictví slouží již několik let tzv. eRecept, tedy recept vystavený a zasláný lékařem na dálku, aniž by bylo nutné ho osobně navštívit. Následně přibyla eNeschopenka, která nahradila tu papírovou od ledna 2020. Od 1. května 2022 je nově zaveden rovněž tzv. ePoukaz, představující elektronický poukaz na zdravotnické prostředky, které bylo dosud možné obdržet pouze na jeho listinnou podobu. Jako další novinku na začátku roku 2022 SÚKL (Státní ústav pro kontrolu léčiv) spustil tzv. eOčkování, tvořící nový pilíř systému eRecept – poskytne lékařům i pacientům přehled o všech provedených očkováních bez ohledu na to, kde byla vakcína aplikována.

Telemedicína přináší výhody vysoké flexibility a místní i časové dostupnosti.

Samotní poskytovatelé zdravotních služeb v praxi již nabízejí možnost využít digitální medicínu a zakládají online platformy poskytující lékařské služby různých specializací na dálku, a to nejčastěji formou online chatu nebo video rozhovoru přes

speciální mobilní aplikace dokonale vyvinuté právě pro tyto účely. Nutnost rozvíjet telemedicínské přístupy vnímají i zdravotní pojišťovny, které nově umožňují lékařům vykazovat kód pro distanční péči a takové výkony hradí.

Telemedicína tak nepochybně přináší nový rozměr kvality do zdravotnictví, zejména pokud ji vhodně podporují nové technologie, například umělá inteligence či chytré přístroje. Celý proces elektronizace a digitalizace zdravotnictví však bude ještě běh na dlouhou trať, protože zavést všechny změny do českého rigidního systému bude náročné. Také účinnost je rozložena do několika let, až do roku 2026. Nicméně přijetí nového zákona o elektronizaci zdravotnictví a novely zákona o zdravotních službách lze vnímat jako důležitý mezník a krok vpřed. Doporučujeme tedy tento neustálý vývoj v oblasti elektronizace zdravotnictví sledovat, zejména další dílčí změny, které v příštích čtyřech letech nový zákon přinese.

Nové formy lékařských služeb

Poskytovatelé lékařských služeb zakládají nové online platformy a tuto změnu přístupu registrují i zdravotní pojišťovny, které nově umožňují takovéto výkony distanční péče vykazovat k úhradě.

Zkušební doba a diskriminace v judikatuře Nejvyššího soudu

Mgr. Marie Gremillot, advokátka, e-mail: m.gremillot@schoenherr.eu

To, že si zaměstnavatel a zaměstnanec sjednají v pracovní smlouvě zkušební dobu, je poměrně rozšířenou praxí. Oběma stranám totiž umožňuje, aby si prakticky vyzkoušely, zda jejich pracovněprávní vztah odpovídá tomu, s čím do něho vstupovaly. Zaměstnanec si může ověřit, zda mu vyhovuje druh práce, místo výkonu práce a mzdové či jiné pracovní podmínky. Na druhou stranu zaměstnavatel si může v průběhu zkušební doby vyhodnotit, zda zaměstnanec naplňuje jeho očekávání v tom, jak plní pracovní povinnosti. Během zkušební doby má každý z účastníků možnost se rozhodnout, zda v pracovním poměru chce setrvat, nebo jej ukončit.

Zákonné požadavky ke zkušební době

Zákoník práce stanovuje podmínky, za jakých je možné zkušební dobu sjednat. Zkušební dobu lze sjednat písemně nejpozději v den nástupu do práce, přičemž dodatečně se nesmí prodlužovat. Maximální délka činí tři měsíce, ale u vedoucích zaměstnanců to může být až 6 měsíců. Zároveň však platí, že zkušební doba nesmí být delší, než je polovina sjednané doby trvání pracovního poměru. Aby zkušební doba dobře posloužila svému účelu, prodlužuje se ze zákona o dobu celodenních překážek v práci a o dobu celodenní dovolené. Proto není praktické si konec zkušební doby sjednávat pevným datem, protože pak by ji celodenní překážky či dovolená nemohly prodloužit.

Zrušení pracovního poměru ve zkušební době musí mít písemnou formu, jinak se k němu nepřihlíží. Zákoník práce zakazuje zaměstnavateli, aby zrušil zaměstnanci pracovní poměr ve zkušební době v prvních 14 kalendářních dnech, kdy je v dočasné pracovní neschopnosti (karanténě).

Ukončení z jakéhokoli důvodu – platí to vždy?

Obecně pak platí, že zaměstnavatel i zaměstnanec mohou zrušit pracovní poměr ve zkušební době z jakéhokoli důvodu nebo bez uvedení důvodu. Ve světle aktuální judikatury Nejvyššího soudu však toto pravidlo neplatí bez dalšího. Ačkoli jde o zjednodušený způsob skončení pracovního poměru, je třeba takový úkon poměřovat i hlediska diskriminace a rovného zacházení, jak vyplývá z níže uvedených judikátů.

Poprvé, kdy Nejvyšší soud konstatoval, že zrušení pracovního poměru ve zkušební době je třeba poměřovat z hlediska pravidel zákazu diskriminace, bylo v rozhodnutí vydaném v roce 2009 (judikát 21 Cdo 2195/2008).

Avšak na jaře loňského roku vydal Nejvyšší soud poměrně překvapivé rozhodnutí v případě těhotné lesní dělnice, se kterou zaměstnavatel zrušil pracovní poměr ve zkušební době bez uvedení důvodu (21 Cdo 2410/2020). Skutkově se jednalo o situaci, kdy si zaměstnavatel se zaměstnankyní sjednali pracovní poměr na dobu určitou od 1. 3. 2018 do 30. 11. 2018 s druhem práce lesní dělnice, zároveň si sjednali tříměsíční zkušební dobu. V dubnu téhož roku oznámila zaměstnankyně vedoucímu zaměstnanci, že je těhotná, a požádala o to, aby mohla vykonávat náhradní

práci. Vedoucí zaměstnanec jí oznámil, že náhradní práci pro ni nemá, a odkázal ji na závodního lékaře. Ten následně vydal lékařský posudek, podle kterého zaměstnankyně dlouhodobě pozbyla zdravotní způsobilost k práci lesní dělnice, neboť náplň práce lesní dělnice je těžká manuální práce a práce s chemikáliemi, které by mohly ohrozit plod. Na základě tohoto lékařského posudku jí zaměstnavatel zrušil pracovní poměr ve zkušební době „bez uvedení důvodu“.

Nejvyšší soud v předmětném judikátu vyslovil názor, že zaměstnavatel sice může zrušit pracovní poměr ve zkušební době i s těhotnou zaměstnankyní, nesmí tak ale učinit z důvodů, které souvisejí s jejím těhotenstvím, protože v takovém případě by se jednalo o nepřipustnou diskriminaci. Následkem toho by bylo rozvázání pracovního poměru neplatné a zároveň by se zaměstnankyně mohla domáhat ochrany před diskriminací právními prostředky upravenými v § 10 antidiskriminačního zákona. Jde zejména o právo domáhat se, aby bylo upuštěno od diskriminace a aby byly odstraněny následky diskriminačního zásahu, a o právo na přiměřené zadostiučinění.

To platí nejen v případě, kdy zaměstnavatel uvede těhotenství zaměstnankyně výslovně jako důvod zrušení pracovního poměru ve zkušební době, ale také v případě, kdy důvod písemně neuvede nebo uvede jiný důvod v rozporu se skutečností.

Diskriminační důvody

Závěrem lze jen konstatovat, že i při zrušení pracovního poměru ve zkušební době bez uvedení důvodu musí být zaměstnavatelé velmi obezřetní, aby neporušili zákaz diskriminace – a rozhodnutí zrušit pracovní poměr nesmí navázat na některý z diskriminačních důvodů, a to důvod: pohlaví (kam spadá jak těhotenství, také i mateřství, otcovství nebo pohlavní identifikace), sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, národnosti, státního občanství, sociálního původu, rodu, jazyka, zdravotního stavu, věku, náboženství či víry, majetku, manželského a rodinného stavu a vztahu nebo povinností k rodině, politického nebo jiného smýšlení, členství a činnosti v politických stranách nebo politických hnutích, v odborových organizacích nebo organizacích zaměstnavatelů.

Zrušení pracovního poměru ve zkušební době je nutné posuzovat z hlediska možné diskriminace a rovného zacházení.

Přístup k Nutri-Score v České republice

Mgr. Monika Voldánová, advokátka, e-mail: m.voldanova@schoenherr.eu

V rámci strategie „Od zemědělece ke spotřebiteli“ (From Farm to Fork), která je jedním z klíčových opatření v rámci Zelené dohody pro Evropu (Green Deal), se Evropská unie zavázala rozhodnout o harmonizovaném označování výživových hodnot potravin.

Nejžhavějším kandidátem pro toto označování je systém Nutri-Score, který pochází z Francie a již dnes se používá v několika západních zemích EU, například ve zmíněné Francii, Německu, Nizozemsku, Belgii a Španělsku.

Systém Nutri-Score jednoduchou formou pomocí barevného označení od zelené přes žlutou až po červenou a písmen A až E znázorňuje nutriční hodnotu potravinového produktu. Písmeno A v zeleném poli představuje zdravější potravinu a naopak písmeno E v červeném poli potravinu méně zdravou. Barevné zobrazení opticky připomíná štítky energetické účinnosti u elektrických spotřebičů. Skóre se určuje na základě vědeckého algoritmu, který bere v úvahu jak rizikové živiny

(energetická hodnota, celkové tuky, nasycené tuky, množství cukrů, sůl), tak žádoucí živiny (množství bílkovin, vlákniny, procentní podíl ovoce, zeleniny, ořechy, některé oleje). Za „negativní“ živiny může potravina získat až +40 bodů, za živiny „pozitivní“ –15 bodů. Nutriční skóre představuje součet těchto bodů, který se následně převede do onoho barevného kódu.

Díky Nutri-Score by mělo být na první pohled zřejmé, které potraviny jsou zdravotně vhodnější, což by mělo motivovat spotřebitele, aby právě jim dávali při nákupu přednost. Od jeho zavedení si někteří odborníci slibují, že vytvoří tlak na výrobce potravin, aby složení svých výrobků upravili tak, že budou spadat do „lepší“ kategorie.

Spotřebitel by měl srovnávat potraviny ve skupinách podobných produktů. Systém nelze vnímat tak, že rozděluje potraviny na „dobré“ a „špatné“, ale spíše upozorňuje na zdravější potraviny v rámci jednotlivých skupin potravin. Podle jeho odpůrců je systém však až příliš jednoduchý, což může zkreslit výsledky, a do-

konce umístit obecně zdravé potraviny do nejhorší (červené) kategorie (a naopak). Jako častý argument se dále objevuje to, že systém vůbec nezohledňuje vitaminy a minerály ani způsob, jak se produkty následně připravují k jídlu. Vznikají tak paradoxy, které mohou být pro běžného spotřebitele těžko pochopitelné, například že do zelené (nejzdravější) kategorie spadnou hranolky a nápoje s umělými sladidly a v červené (nejméně zdravé) kategorii nalezneme olivový olej anebo maso z lososa. Odpůrci zároveň upozorňují na to, že systém může výrobce potravin v honbě za lepším Nutri-Score motivovat k tomu, aby nahrazovali základní složky potravin přídatnými látkami nebo zpracovanými složkami.

Co se týká používání Nutri-Score v České republice, k dnešnímu dni nebyl systém oficiálně zaveden ani doporučen. Spíše naopak – z nejvyšší pater jak ministerstva zemědělství, tak i Potravinářské komory České republiky a Agrární komory České republiky se ozývají hlasy proti, a to

poměrně razantně i na půdě Evropské komise.

K systému Nutri-Score se na druhou stranu staví kladně ministerstvo zdravotnictví, které zdůrazňuje jeho význam při boji proti civilizačním nemocem, například obezitě. Zavedení Nutri-Score podporuje i nově vzniklá platforma Pro Nutri-Score, která sdružuje několik významných hráčů na poli potravin, například Danone, Nestlé, Dr. Oetker, dTest, Českou obezitologickou společnost a STOB Stop obezitě.

Klienti se nás často ptají, zda lze Nutri-Score i přes výše uvedené používat na výrobcích v České republice již dnes. Odpověď je ano – dobrovolně používat systém Nutri-Score je za splnění dalších podmínek potravinového práva (včetně toho, že označení nesmí být klamavé) přípustné.

Konečné rozhodnutí o zavedení systému nutričního označování potravin by mělo padnout koncem tohoto roku. V každém případě lze, zejména kvůli výrobcům, doufat, že případný nový systém bude jednodušší v celé Evropské unii.

kontakty

Praha Jindřišská 16 CZ-110 00 Praha 1 T: +420 225 996 500 F: +420 225 996 555 E: office.czechrepublic@schoenherr.eu	Budapešť Váci út 76 H-1133 Budapest T: +36 1870 07 00 F: +36 1870 07 01 E: office.hungary@schoenherr.eu	Linec Herrenstraße 6 A-4020 Linz T: +43 1534 37 0 F: +43 1534 37 66100 E: office.linz@schoenherr.eu	Varšava ul. Prózna 9 PL-00-107 Warsaw T: +48 22 223 09 00 F: +48 22 223 09 02 E: office.poland@schoenherr.eu
Bělehrad Bulevar vojvode Bojovića 6-8 SRB-11000 Belgrade T: +381 11 320 26 00 F: +381 11 320 26 10 E: office.serbia@schoenherr.eu	Bukurešť Blvd. Dacia Nr. 30 RO-010413 Bucharest T: +40 21 319 67 90 F: +40 21 319 67 91 E: office.romania@schoenherr.eu	Lublaň Tomšiceva 3 SI-1000 Ljubljana T: +386 1200 09 80 F: +386 1426 07 11 E: office.slovenia@schoenherr.eu	Vídeň (centrála) Schottenring 19 A-1010 Vienna T: +43 1534 37 0 F: +43 1534 37 66100 E: office.austria@schoenherr.eu
Bratislava Prievozská 4/A (Apollo II) SK-821 09 Bratislava T: +421 2 57 10 07 01 F: +421 2 57 10 07 02 E: office.slovakia@schoenherr.eu	Istanbul Levent Mah. Mektep Sok. No:14 TK-34330 Beşiktaş – Istanbul T: +90 212 324 70 70 F: +90 212 264 21 99 E: office.turkey@schoenherr.eu	Podgorica Bulevar Džordža Vašingtona 98, Atlas Capital Plaza, VIII Floor ME-81000 Podgorica T: + 382 20 228 137 E: office.montenegro@schoenherr.eu	Záhřeb Prilaz Gjüre Deželića 19 HR-10000 Zagreb T: +385 1 481 32 44 F: +385 1 481 30 73 E: office.croatia@schoenherr.eu
Brusel Rue du Congrès 5 B-1000 Brussels T: +32 2 743 40 40 F: +32 2 743 40 49 E: office.belgium@schoenherr.eu	Kišíněv Str. Alexandru Lapusneanu 3 MD-2004 Chişinău T: +373 22 240 300 F: +373 22 240 301 E: office.moldova@schoenherr.eu	Sofie Alabin 56 BG-1000 Sofia T: +359 2 933 10 70 F: +359 2 986 11 05 E: office.bulgaria@schoenherr.eu	www.schoenherr.eu